

Inga Baranauskienė

Algirdo teologinis laiškas Konstantinopolio patriarchui ir saulės vaidmuo baltų mitologijoje

Pranešime bus nagrinėjamas Algirdo teologinio laiško Konstantinopolio patriarchui teiginys, kad „geriau garbinti Saulę ... nei gobšumo demoną“, iškeliantis Saulės kultą kaip pagrindinę lietuviško tikėjimo reprezentaciją. Anksčiau lietuvių mitologijos tyrinėtojai neskyrė saulės kultui didesnio dėmesio. Remiantis XIII a. užfiksuotu mitu, kad ją nukalė kalvis Teliavelis, saulė buvo laikyta ne tiek personifikuota mitologine veikėja dievybe, kiek dievišku kūrinium, t. y. objektu, kuris pats savaime tarsi nebūtų vertas garbinimo. Algirdo teologinio laiško teiginys prieštarauja mūsų įsivaizdavimui apie lietuvių mitologiją ir panteono struktūrą. Atsižvelgiant į tai pranešime bus iš naujo įvertinti šaltinių liudijimai apie saulės garbinimą XIII–XV a. Lietuvoje, o taip pat vėlesnių laikų baltiška tautosaka. Jie bus gretinami su Algirdo teologinio laiško teiginiais, taip pat bus nagrinėjama, kaip Saulės garbinimą interpretuoja pats Algirdas. Galop bus keliamas klausimas, kiek Saulės kulto iškėlimą galėjo lemti individualios Algirdo (arba Gediminaičių giminės) religinės-filosofinės nuostatos.